

Studieplan for
Miljøarbeid innen rus
Høyere yrkesfaglig utdanning
60 studiepoeng

Folkeuniversitetet
Folkeuniversitetets Fagskole

Innhold

Kapittel 1 Generell informasjon	5
1.2 Innholdskrav til en fagskole	5
Kapittel 2 Mål og hovedmomenter	5
2.1. Overordnede læringsutbytttemål	5
2.2 Opptakskrav	6
2.2.1 Formelle opptakskrav	6
2.2.2 Opptak på grunnlag av realkompetansevurdering.....	6
2.2.3 Kriterier for innpassing og fritak.....	7
2.3 Utdanningens yrkesrelevants	7
2.4 Andre bestemmelser	8
2.4.1 Politiattest.....	8
2.4.2 Skikkethetsvurdering	8
Kapittel 3 Generelt – fagskoleutdanning i Miljøarbeid innen rus	9
3.1 Overordnede mål	9
3.2 Læringsutbytte etter endt utdanning	9
3.3 Aktuelle arbeidsplasser	10
Kapittel 4 Inndeling av emner og beskrivelse av praksis	11
4.1. Organisering av emner, valgt progresjon	11
4.2 Emne 1	11
4.3 Emne 2 og 3.....	11
4.4 Emne 4	11
4.5 Emne 5	11
4.6 Emne 6	12
4.7 Aktuelle praksisplasser	13
Kapittel 5 Innhold, omfang og studiepoeng	14
Kapittel 6 Arbeidsformer	16
6.1 Problembasert læring	16
6.2 Presentasjoner	16
6.3 IKT	16
6.4 Arbeidsmappe.....	16
6.5 Veiledning.....	17
6.6 Aktiv gjennom læringsprosessen.....	17
Kapittel 7 Arbeidskrav, eksamen, vurderings- og evalueringsordninger	18

7.1 Obligatoriske arbeidskrav	19
7.2 Eksamen.....	19
7.3 Vurdering.....	19
7.3.1 Vurdering av arbeidskrav og eksamen i emnene 1 – 2 – 3 - 4.....	20
7.3.2 Vurdering i Emne 5.....	20
7.3.3 Vurdering av praksis.....	20
7.3.4 Spesielle forhold som kan påvirke vurderingen	21
7.3.5 Vitnemål	21
7.3.6 Karakterskala.....	22
7.4 Evalueringsordningene	22
7.4.1 Underveisevaluering.....	22
7.4.2 Sluttevaluering.....	22
Kapittel 8 Læreplan og læringsutbytttemål.....	23
8.1 Emne 1 Felles grunnlag for fagskoleutdanninger i helse- og oppvekstfag	23
8.1.1 Arbeidsformer og metoder.....	23
8.1.2 Helse- og sosialfagene i samfunnet.....	24
8.1.3 Etikk	24
8.1.4 Kommunikasjon og samhandling	24
8.1.5 Stats- og kommunalkunnskap, helse og sosialpolitikk.....	24
8.2 Emne 2 Grunnlagstenkning og lovverk innen rusforebyggende arbeid og rusbehandling/miljøarbeid	25
8.2.1 Rusomsorg.....	25
8.2.3 Rusmidler, forebygging, bruk og skader	25
8.3 Emne 3 Teorier og arbeidsmåter innen miljøarbeid	26
8.3.1 Behandlings og omsorgsmodeller, veiledningsteorier	26
8.3.2 Rusproblemer og relaterte tilstander	26
8.3.3 Relasjonskompetanse.....	27
8.3.4 Brukermedvirkning.....	27
8.3.5 Psykososialt arbeid.....	27
8.4 Emne 4 Organisering og ledelse	28
8.4.1 Aktører i pasient/brukerforløpet.....	28
4.2 Organisering og samhandling mellom aktørene i rusomsorgen	29
8.4.3 Yrkesutøvelse og arbeidsverktøy	29
8.4.4 Kommunikasjon og veiledning.....	29

8.5 Emne 5 Fordypningsarbeid/hovedprosjekt	29
8.5.1 Læringsutbytte i emne 5	30
8.6 Emne 6 Praksis	30
8.6.1 Overordnede mål for praksis.....	30
8.6.2 Læringsutbyttebeskrivelser for praksis.....	30
Kapittel 9 Pensum	31

Kapittel 1 Generell informasjon

Denne utdanningen er basert på rammeplanene for fagskoleutdanning av helsepersonell som er utviklet av Helsedirektoratet, samt en kravspesifikasjon for Inkluderende arbeidsliv innen rus, som er utarbeidet av Trygdetatens Arbeidslivssenter. St.meld. 49 2003-2004 «Mangfold gjennom inkludering og deltakelse» har gitt føringer for lærestoffet som omhandler flerkulturelle forhold.

Tilbudet er tilpasset organiseringen av Folkeuniversitetets Studieplanens læringsutbytte er på nivå 5: fagskole 1 (Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR)).

Tilbudet er tilpasset organiseringen av Folkeuniversitetets Fagskole ved at utdanningsløpet blir avviklet innen rammen av en koordinert plan for denne skolens samlede tilbud.

1.2 Innholdskrav til en fagskole

Utdanningstilbudet oppfyller fagskolelovens krav til et utdanningstilbud på fagskolenivået ved at

- Utdanningens volum tilsvarer ett års fulltidsstudium
- Utdanningen ligger på nivå over fullført videregående skole eller tilsvarende realkompetanse
- Utdanningsløpet avvikles på deltid over 3 eller 4 semestre med avsluttende emneeksamen etter hvert emne, og som gir grunnlag for kompetansebevis
- Avsluttet og bestått eksamen for emne 1 legger grunnlaget for å ta en eller flere av fagskoletilbudene
- Hovedprosjekteksamen etter emne 5 gir grunnlag for vitnemål for fullført fagskoleutdanning

Kapittel 2 Mål og hovedmomenter

2.1. Overordnede læringsutbytttemål

De overordnede læringsutbytttemålene for utdanningstilbudet er definert av Stortingets utdanningskomité i innstillingen til lovproposisjonen, der komiteen bl.a. fastslår at fagskoleutdanningene skal være et alternativ til høyere utdanning, og et reelt alternativ til de lange akademiske utdanningsløpene. De skal ivareta yrkes- og næringslivets behov for omstillings-, og spisskompetanse i en raskt skiftende hverdag. En ettårig fagskoleutdanning gir 60 studiepoeng.

Samfunnet endrer seg raskt, og Helse- og sosialsektoren står overfor store utfordringer med hensyn til kvalitet på tjenestene og rekruttering av kvalifisert personell.

Denne utdanningen skal bidra til å dekke behovet for kompetanse innenfor både de institusjonsbaserte tiltakene og de kommunale tiltakene til mennesker med rusproblemer og deres pårørende.

Helsepersonell med tilleggskompetanse innenfor dette fagfeltet vil bli viktige bidragsytere i oppbyggingen av faglige gode tilbud til denne brukergruppen. Det er derfor viktig at det over

hele landet er hjelpepleiere, helsefagarbeidere, omsorgsarbeidere og andre helsearbeidere med god faglig kompetanse innenfor dette området.

Utdanningstilbudet er i seg selv en integrert del av de helse- og sosialpolitiske handlingsplanene ettersom rekruttering av kvalifisert helsepersonell står på dagsorden i den offentlige utbyggingen av helse- og velferdspolitikken. I St.meld. 25 (2005-2006) blir fremtidens omsorgsutfordringer omtalt. Nasjonalt utvalg for fagskoleutdanning i helse- og sosialfag (NUFHS) ble etablert i 2006. Den generelle delen, som er felles for alle planene, er utarbeidet av dette utvalget. Ifølge utvalgets mandat skal Nasjonalt utvalg for fagskoleutdanning være ansvarlig for fremtidig revisjoner og eventuelle nye planer.

2.2 Opptakskrav

Folkeuniversitetets Fagskole følger LOV 2018-06-08-28 Lov om høyere yrkesfaglig utdanning (Fagskoleloven), lovens sentrale forskrift FOR 2019-07-11-1005, samt skolens lokale forskrift 2019-12-19-2180 Forskrift om opptak, studier og eksamen ved Folkeuniversitetets Fagskole AS.

2.2.1 Formelle opptakskrav

For opptak til Miljøarbeid innen rus kreves fullført og bestått videregående opplæring, programområde helse- og oppvekstfag med fagbrev eller vitnemål.

2.2.2 Opptak på grunnlag av realkompetansevurdering

Utdanningen kan være aktuell for personer som har arbeidet innenfor fagområdet i noen år, men ikke har formell utdanning innen helse- og oppvekstfag.

Søkere som er 23 år eller eldre i opptaksåret, kan tas opp på grunnlag av tilsvarende realkompetanse.

Ved opptak på grunnlag av realkompetanse må søkeren kunne dokumentere realkompetanse tilsvarende det formelle opptakskravet.

Opptak for søkere med utenlandsk utdanning/annet morsmål enn norsk

Søkere med utenlandsk utdanning må ha kvalifikasjoner på nivå 4 i NKR. De faglige kvalifikasjonene må tilsvare kvalifikasjonene i utdanningsprogrammet for videregående opplæring som kreves for opptak til denne utdanningen.

Søkere med annen utdanning enn norsk eller nordisk videregående opplæring må i tillegg dokumentere kunnskaper i norsk tilsvarende Norsk vg1 studieforbereende, Norsk vg2 yrkesfaglige studieprogram eller bestått Test i norsk, høyere nivå («Bergenstesten»).

Realkompetansevurderingen foretas av skolens opptakskomiteé.

De som skal vurderes for realkompetanse innkalles til en samtale der kompetansen blir vurdert opp mot de formelle opptakskravene, dvs. kompetansemålene for læreplanen i aktuell videregående opplæring (formelle opptakskrav). Det skal også tas hensyn til ervervet kompetanse fra både arbeidsliv og privatliv.

2.2.3 Kriterier for innpassing og fritak

Etter skriftlig søknad kan en student få innpasset tidligere utdanning eller gis fritak for deler av et utdanningstilbud.

Søkere som har avbrutt tidligere fagskoleutdanning eller har ønske om å bytte studiested kan søke om å få godkjent deler av tidligere utdanning. Utdanningen må oppfylle de faglige kravene for emnet eller emnene det søkes om innpassing for, og være på samme eller nært beslektet fagområde og nivå.

Med emnet menes minste resultatbærende enhet som det gis karakter for, som gir uttelling i form av studiepoeng og som føres på vitnemålet.

Søkere som har annen relevant utdanning eller realkompetanse som del av en fagskoleutdanning kan søke om fritak. Annen relevant utdanning kan for eksempel være: utenlandsk utdanning, folkehøgskole, voksenopplæring eller høyere utdanning på samme eller beslektet nivå.

Søknad om innpassing eller fritak må inneholde nødvendig dokumentasjon av omfang og innhold og oppnådd læringsutbytte i emnet/emnene som ønskes godskrevet. Innpassingen eller fritak gis på grunnlag av dokumentert oppnådd likeverdig læringsutbytte for den aktuelle utdanning eller emnet, og studiepoeng eller andre vurderinger av omfang, nivå og arbeidskrav.

2.3 Utdanningens yrkesrelevants

Denne utdanningen er en fagskoleutdanning for helsepersonell som har fullført yrkesutdanning innen helse- og oppvekstfag på videregående skoles nivå eller som kan dokumentere tilsvarende realkompetanse. Utdanningen bygger på den fagkompetansen som er utviklet i grunnopplæringen.

Det er et økende behov for å øke kompetanse innen rusomsorgen da denne pasientgruppen er økende i antall og mer kompleks enn tidligere. Det er også behov for kompetanseheving hos ansatte som arbeider med utsatte grupper blant barn og unge og deres foresatte.

Fagskoleutdanningen er yrkesrettet og praksisrelatert. Opplæringen foregår i et samspill mellom teori og praksis. Den skal bidra til å utdanne reflekterte yrkesutøvere med et kompetansegrunnlag som er i stand til å møte de utfordringer som allerede finnes i dag, og i tiden fremover innenfor tiltak og tjenester for mennesker med rusrelaterte problemer.

Etter endt utdanning skal studentene:

- inneha høy yrkesetisk forståelse
- ha utviklet gode evner og praktiske ferdigheter knyttet til faget
- inneha bred yrkesfaglig kompetanse

2.4 Andre bestemmelser

2.4.1 Politiattest

Skolen krever politiattest fra studenter i utdanninger hvor studenter kan komme i kontakt med mindreårige som del av praksisopplæringen. I de tilfeller det er gitt særlige regler om politiattest for et yrke, gjelder disse tilsvarende for studenter som deltar i praksisopplæring i utdanningen. Skolen krever på bakgrunn av ovennevnte politiattest for søkere som får plass til utdanningen Miljøarbeid innen rus.

Alle søkere som får tilbud om plass ved utdanningen skal sende politiattest til utdanningsstedet innen fire uker fra tilbudet om opptak kommer frem. Politiattesten må ikke være eldre enn tre måneder på tidspunktet for fremleggelse av attesten.

Skolens behandling av politiattest følger bestemmelsene Fagskoleforskriften, kapittel 4 og § 2-9, Forskrift om opptak, studier og eksamen ved Folkeuniversitetets fagskole, Det blir gitt nærmere informasjon om kravet om politiattest og skolens behandling av politiattesten i opptaksbrevet samt på skolens hjemmesider for studenter som er tatt opp.

2.4.2 Skikkethetsvurdering

Fagskolene skal i henhold til fagskoleloven § 26 foreta skikkethetsvurdering av studenter som gjennom sin fagskoleutdanning eller fremtidig yrkesutøvelse vil komme i kontakt med pasienter og brukere med omsorgsbehov. Hensikten med skikkethetsvurderingen er at man avdekker og sikrer at, pasienter og andre sårbare grupper/brukere av helse-omsorgstjenesten møter personell som er skikket til å utøve sitt yrket.

Studenter, som i sin fagskoleutdanning, viser atferd som kan utgjøre en mulig fare for pasienter og brukeres psykisk og fysisk helse, deres rettigheter og sikkerhet, er ikke skikket til å utøve et fremtidig yrke innen helse- og omsorgstjenesten.

Skikkethetsvurderingen skal foregå gjennom hele studieløpet, og er en helhetsvurdering av personens faglige og personlige forutsetninger til å utøve yrket jf. § 26 Fagskoleforskriften.

Skikkethetsvurderingen foregår både gjennom den teoretiske delen av undervisning, praksisgjennomføringen og i samhandling med medstudenter, lærere og andre ved skolen.

De som har kontakt med studenten, som lærere, medstudenter, praksisveiledere, fagpersoner og administrativt ansatte har derfor et ansvar for å foreta løpende vurderinger.

Fagskolen har fastsatt i lokal forskrift hvilke utdanninger som skal ha løpende skikkethetsvurdering. Utdanningen Kreftomsorg og lindrende pleie er en av utdanningene hvor det blir foretatt skikkethetsvurdering av studentene.

Fagskolen har opprettet egen skikkethetsansvarlig som mottar eventuelle tvilmeldinger. Videre saksgang er beskrevet i rutiner som er tilgjengelig for studenten på læringsportalen.

Kapittel 3 Generelt – fagskoleutdanning i Miljøarbeid innen rus

3.1 Overordnede mål

Fagskoleutdanning i Miljøarbeid innen rus ved Folkeuniversitetets Fagskole har som mål å utdanne reflekterte yrkesutøvere som med høy yrkesetisk forståelse tar initiativ til, organiserer og iverksetter tiltak i samarbeid med pasientene/brukerne, deres pårørende, frivillige medarbeidere og andre grupper innen rusomsorgen. Fagskoleutdanningen skal ha et klart brukerperspektiv og knytte teori sammen med praksis til beste for brukerne.

Fagskoleutdanningen er inndelt i 6 emner.

3.2 Læringsutbytte etter endt utdanning

Etter fullført utdanning skal yrkesutøveren ha økt sin kunnskap innen rus/rusforebyggende tiltak, og om hvordan man møter den enkelte brukers behov. Yrkesutøveren med fagskoleutdanning i Miljøarbeid innen rus skal med utgangspunkt i det humanistiske menneskesyn delta aktivt i et forpliktende samarbeid med klient /pasient og ulike yrkesgrupper i rusomsorgen og det rusforebyggende arbeidet. Yrkesutøveren skal etter fullført studie inneha kvalifikasjoner til å arbeide med mennesker med rusproblemer innenfor den kommunale helse- og sosialtjenesten og den institusjonsbaserte tjenesten.

Yrkesutøveren med Fagskoleutdanning i miljøarbeid innen rus skal, med høy yrkesetisk standard og refleksjon inneha gode holdninger, praktiske ferdigheter og teoretisk kunnskap.

Kunnskaper

- Har kunnskap om hva miljøarbeid innen rus omhandler, og om aktuelle begreper knyttet til fagfeltet
- Har innsikt i hvordan rusrelaterte lidelser utredes og behandles av helsepersonell i et tverrfaglig samarbeid, samt innsikt i aktuelle behandlingstilbud og andre relaterte tilbud
- Har innsikt i ulike kartleggingsverktøy og hjelpemidler som brukes innen rusomsorgen
- Har forståelse for historien og levekår, samt innsikt i rettigheter for personer med rusrelaterte lidelser
- Har innsikt i felles kunnskapsgrunnlag, referanserammer, verdier og lovverk for helse og omsorgsfagene
- Har kunnskaper om rusrelaterte lidelser og relaterte tilstander
- Har teoretiske kunnskaper om kommunikasjon og samhandling med mennesker med rusrelaterte lidelser og andre aktuelle samarbeidspartnere
- Har kunnskap om etisk refleksjon
- Kan oppdatere sin yrkesfaglige kunnskap som grunnlag for utvikling innenfor fagfeltet miljøarbeid innen rus
- Har kunnskap om aktørene i fagfeltet rusomsorg og har innsikt i hvordan egen og andres kompetanse er nødvendig og utfyller hverandre for å gi best mulig kvalitet på tjenestetilbudet
- Kan drøfte sammenhengen mellom teori og praksis innen fagfeltet miljøarbeid innen rus
- Har kunnskap om barn og ungdom i ulike rusforebyggende tiltak
- Har kunnskap om hvordan rusmisbruk påvirker nære relasjoner
- Har kunnskap om hygiene
- har kjennskap til metoder for ledelse
- har kunnskap om veiledning av mindre arbeidsgrupper, kollegaer og lærlinger

Ferdigheter
<ul style="list-style-type: none"> • Kan kommunisere og samhandle profesjonelt med brukere og aktuelle samarbeidspartnere innen fagfeltet miljøarbeid innen rus • Kan ta medansvar for tilbakemelding til faglig myndighet om hjelpebehov, og virkning av tiltak som er igangsatt • Kan anvende teoretisk kunnskap og delta aktivt med innspill i daglig målrettet miljøarbeid for personer med rusrelaterte lidelser • Kan kartlegge og identifisere faglige problemstillinger og behov for tiltak i forhold til rusrelaterte lidelser • Kan finne, vurdere, bruke og henvise til informasjon og fagstoff som er relevant for å løse problemstillinger innen fagfeltet miljøarbeid innen rus • Kan i sin yrkesutøvelse anvende prosedyrer, retningslinjer, lovverk, samt aktuelle hjelpemidler i møte med personer med rusavhengighet. • kan lede mindre arbeidsgrupper og enheter, og kan veilede og undervise enkeltpersoner og grupper om temaer innenfor eget fagfelt
Generell kompetanse
<ul style="list-style-type: none"> • Kan identifisere etiske utfordringer og dilemmaer, reflektere over egen praksis og begrunne sine vurderinger faglig, etisk og juridisk • Kan utføre sitt arbeid i etter gjeldene prosedyrer i møte med brukere med rusrelaterte lidelser med respekt og empati, og kan utføre helhetlig omsorg rundt hver enkelt bruker i samarbeid med brukeren, deres pårørende og andre fagpersoner for å ivareta brukerens behov • Kan bygge relasjoner med fagfeller innen fagfeltet miljøarbeid innen rus, pårørende og andre det er aktuelt å samarbeide med til brukerens beste • Kan bidra faglig i tverrfaglig samarbeid, og er løsningsorientert i sin yrkesutøvelse • Kan ivareta ledelse av arbeidsgrupper, samt presentere faglige temaer for enkeltpersoner og grupper, og kan veilede i bruk av aktuelle hjelpemidler, verktøy og metoder knyttet til fagfeltet miljøarbeid innen rus

3.3 Aktuelle arbeidsplasser

Aktuelle arbeidsplasser etter endt utdanning:

- ulike tiltak innen kommunens helse- og sosialtjenesten for personer med rusproblemer, lavterskeltilbud og ettervern
- behandlingsinstitusjoner
- private omsorgstiltak
- tiltak for personer med dobbeltdiagnoser

Kapittel 4 Inndeling av emner og beskrivelse av praksis

4.1. Organisering av emner, valgt progresjon

Gjennom valgt progresjon vil studentene, på bakgrunn av tidligere ervervede kunnskaper tilegne seg ny kunnskap, holdninger og ferdigheter. Gjennom å være nysgjerrig, kreativ, samarbeids- og lærevillig vil studenten få økt sin faglige kompetanse gjennom teori, obligatoriske oppgaver og praksis. Fagskoleutdanningen i Miljøarbeid innen rus er delt inn i 6 emner. Teori og refleksjoner i emne 1, 2, 3 og 4 danner grunnlaget for den videre progresjonen. Å tilegne seg ny kunnskap danner grunnlaget for dypere faglig innsikt, og evnen til å anvende denne i daglig arbeid med mennesker med rusproblemer. Studenten vil gjennom hovedprosjektet arbeide med hensiktsmessig planlegging, systematisk tenkning og problemløsning. Videre vil studenten få opparbeidet evnen til å gå inn i mellommenneskelige forhold ved å ha gode kommunikasjonsevner og selvinnsikt.

4.2 Emne 1

Grunnlagsemne er en felles innholdsdel for alle fagskoletilbud innen helse- og oppvekstfag. Grunnlagsemne skal bidra til at studenten tilegner seg kunnskap og forståelse i en felles referanseramme for yrkesutøvere i helse – og oppveksttjenesten. Gjennom dette emnet skal studenten kunne reflektere over og begrunne sin virksomhet i forhold til overordnede faglige og etiske perspektiver og se sin egen yrkesrolle i et kritisk lys.

4.3 Emne 2 og 3

Emner med fagspesifikk fordypning:

Gjennom den fagspesifikke delen av utdanningen skal studenten utvikle sin evne til å anvende kunnskap og forståelse fra de ulike emnene, fagspesifikke teorier og arbeidsmåter, personlige yrkes- og livserfaringer og personlig kompetanse i samspill med bruker/pasient, pårørende og system. Fagskoleutdanning i miljøarbeid innen rus har som overordnet mål å utdanne reflekterte yrkesutøvere med høy yrkesetisk standard som deltar aktivt i samfunnsdebatten, tar initiativ til å høyne standarden på omsorgstjenestene og tar initiativ til å planlegge å igangsette tiltak i samarbeid med tjenestemottaker og tjenesteyter.

Faglig fundament og praksisstudier skal brukes i arbeidet med hovedprosjektet/ fordypningsarbeidet.

4.4 Emne 4

Emne 4 gir også fagspesifikk fordypning, men inneholder i tillegg temaer som er felles for helse- og sosialfagene. Studenten trenger kompetanse fra emne 1, 2 og 3 for å kunne forstå og tilegne seg fagstoffet i emne 4.

4.5 Emne 5

Hovedprosjekt/fordypningsoppgave er et eget emne som gjennomføres mot slutten av studiet (emne 5). Hovedprosjektet kan ikke igangsettes før emne 1, 2, 3 og 4 er bestått, og praksis er gjennomført og praksisrapport er vurdert til bestått. Studenten skal fordype seg i et selvvalgt tema som tar utgangspunkt i praksis. Problemstillingen er hele grunnlaget for hovedprosjektet/fordypningsoppgaven og skal godkjennes av Folkeuniversitetets Fagskole.

4.6 Emne 6

Emne 6 er praksis, som er en obligatorisk del av studiet og en viktig metode for å oppnå fagskoleutdanningens målsetting. Praksis skal utgjøre minimum 10 uker (tilsvarende fulltid). Praksis skal være relevant, og studenten skal ha studentstatus. Veiledning i praksis er en forutsetning for at studenten skal nå sine mål i praksis. Formalisert veiledning og selvrefleksjon over tid bidrar til å bevisstgjøre studenten på egen faglig utvikling og kompetanse i sitt arbeid med denne bruker/pasientgruppen. Kravet til veileder på praksisplassen er at vedkommende må ha tilsvarende eller høyere utdanning.

Studiemålene i praksis skal gjenspeile innholdet i de teoretiske emnene. Praksisplassen og gjennomføringen skal godkjennes av Folkeuniversitetets Fagskolen.

Det kan velges mellom to ulike former for praksis:

1. Praksisutplassering på arbeidsplasser som tilbyr tjenester til mennesker med rusproblemer. Praksis kan gjennomføres ved ulike tiltak innen kommunens helse- og sosialtjeneste for personer med rusproblemer, behandlingsinstitusjoner, private omsorgstiltak og i tiltak for personer med dobbeltdiagnoser. Disse stedene er godt egnet for studenter som ikke har praksis fra arbeid med mennesker med rusproblemer og/eller som ikke har sitt daglige arbeid innen fagfeltet.
2. Praksis gjennomført som prosjektarbeid på egen arbeidsplass er aktuelt for studenter som har sitt daglige arbeid innen fagfeltet. Studentene må i praksisperioden gjennomføre et endringsarbeid/utviklingsarbeid innen fagfeltet på egen arbeidsplass etter bestemte retningslinjer. Praksis blir et felles ansvar for arbeidstaker og arbeidsgiver, og denne formen for praksis krever at studenten får tid til utviklingsarbeid og veiledning. Studentene får synliggjort sin kompetanse innenfor egen organisasjon. Dette kan bidra til kompetanseutvikling på arbeidsplassen samt at den enkelte arbeidstaker får andre oppgaver og økt ansvar.

Studenten skal selv finne praksisplass, i samarbeid med skolen. Hver student blir veiledet individuelt i forhold til valg av praksisplass, og skolen godkjenner praksisplassen.

Veiledning i praksis er en forutsetning for å nå målet med praksis. Formalisert veiledning og selvrefleksjon over tid bidrar til å bevisstgjøre studenten på egen faglig utvikling og kompetanse i arbeidet med mennesker med rusproblemer. Praksisstedet må stille med veileder for studenten.

Hver student vil få besøk av faglærer i praksisperioden. Det gjennomføres halvtidsvurdering og sluttevaluering i samarbeid med veileder på praksisstedet og skolens praksislærer.

Praksisperioden er på 10 uker, og gjennomføres i en periode over 14-16 uker i 3. semester.

Det er mest hensiktsmessig at studenten gjennomfører praksis innenfor avsatt praksisperiode for å oppnå best mulig progresjon og utbytte av praksis i forhold til gjennomgått teori. Et minimumskrav er at studenten har bestått alle arbeidskrav inkl. eksamen i emne 1 før praksis kan starte.

De studentene som allerede arbeider innenfor fagfeltet kan gjennomføre praksis på egen arbeidsplass. Studenten må da gjennomføre et utviklingsprosjekt i nært samarbeid med veileder og leder. Studenter som gjennomfører praksis på egen praksisplass kan der det er

ønskelig gjennomføre deler av praksis på et annet aktuelt sted. Informasjon om hvordan praksis på eget arbeidssted sendes studenten og arbeidsstedet i god tid før praksisperioden starter.

Folkeuniversitetets Fagskole vurderer studenten opp mot læringsutbyttebeskrivelsene for praksis. Det er utarbeidet eget vurderingsskjema. Studenten skal ha fokus på læringsutbyttebeskrivelsene for praksis underveis i praksisperioden/praksisperiodene. Studenten skal i tillegg utvikle egne mål for praksisperioden med utgangspunkt i utdanningens læringsutbyttebeskrivelser for praksis. Målene er tenkt som hjelp til å strukturere praksisperioden. Studenten anbefales å skrive loggbok underveis.

Studenten har et selvstendig ansvar for å ta opp eventuelle problemer underveis, primært med praksisveilederen, sekundært med skolens studieledelse.

Etter at studenten har gjennomført praksis skal det leveres en praksisoppgave hvor studenten skal legge vekt på læringsutbyttebeskrivelsene og egne mål. Det skal reflekteres rundt om læringsutbyttebeskrivelsene og målene ble nådd, eller hvorfor de eventuelt ikke ble nådd. Det skrives en oppgave for hver praksisperiode.

Vurderingen av studentens progresjon blir gjennomført ved halvveisvurderingen og ved sluttvurderingen. Ved halvveisvurderingen og sluttvurderingen blir læringsutbyttebeskrivelsene satt i fokus, både de overordene og studentens egen mål. Studenten skal vurderes opp mot læringsutbyttebeskrivelsene i sin helhet og det forventes at studenten kan vise at han/hun har utviklet sine ferdigheter og sin generelle kompetanse gjennom praksisperiodene.

Praksisstedet og studenten får utdelt en Praksisguide hvor all informasjon om praksis står. Der beskrives hva som forventes av studenten og av praksisstedet, samt læringsutbyttebeskrivelser, vurderingsskjema, skjema for taushetsplikt, forventet tilstedeværelse osv.

Praksis må være gjennomført i løpet emne 3 og 4 og alle obligatoriske krav må være vurdert til bestått for at studenten kan gå videre til emne 5.

4.7 Aktuelle praksisplasser

- ulike tiltak innen kommunens helse- og sosialtjenesten for personer med rusproblemer, lavterskeltilbud og ettervern
- behandlingsinstitusjoner
- private omsorgstiltak
- tiltak for personer med dobbeltdiagnoser

Kapittel 5 Innhold, omfang og studiepoeng

Sentrale temaer og læringsutbytte for hvert emne samt praksis er beskrevet i kap.8.

Emne	Omfang/studiepoeng
Emne 1 Felles grunnlag for fagskoleutdanningene i helse- og oppvekstfag <ul style="list-style-type: none">• arbeidsformer og metoder i studiet• helse- og oppvekstfagene i samfunnet• etikk• kommunikasjon og samhandling• stats- og kommunalkunnskap, helse og sosialpolitikk• sosiologi og psykologi	108 timer 10 studiepoeng 72 timer lærerstyrt undervisning / 36 timer veiledning 1 gruppearbeid som går over flere samlinger Individuell loggskrivning og innlevering av refleksjonsnotat etter hver samling. Egenstudier beregnes til fem-seks (5-6) timer i uken Eksamen etter endt emne, vurderes med karakter Obligatorisk tilstedeværelse er 75 %
Emne 2 Grunnlagstenkning og lovverk innen rusforebyggende arbeid og rusbehandling/miljøarbeid <ul style="list-style-type: none">• Rusomsorg• Rusmidler, forebygging, bruk og skader• Arbeid med barn og ungdom i et rusforebyggende perspektiv• Aktuelt lovverk	90 timer 7 studiepoeng 60 timer lærerstyrt undervisning / 30 timer veiledning 1 gruppearbeid som går over flere samlinger, individuell loggskrivning og innlevering av refleksjonsnotat etter hver samling. Egenstudier beregnes til fem-seks (5-6) timer i uken Eksamen etter endt emne, vurderes med karakter Obligatorisk tilstedeværelse er 75 %
Emne 3 Teorier og arbeidsmåter i miljøarbeid, relasjonskompetanse og psykososialt arbeid <ul style="list-style-type: none">• Behandlings og omsorgsmodeller, veiledningsteorier• Rusproblemer og relaterte tilstander• Relasjonskompetanse• Brukermedvirkning• Psykososialt arbeid	162 timer 12 Studiepoeng 108 timer lærerstyrt undervisning / 54 timer veiledning 2 gruppearbeid som går over flere samlinger, individuell loggskrivning og innlevering av refleksjonsnotat etter hver samling. Egenstudier beregnes til fire (4) timer pr. uke Eksamen etter endt emne, vurderes med karakter Obligatorisk tilstedeværelse er 75 %
Emne 4 Organisering, system og ledelse <ul style="list-style-type: none">• aktører i pasient/brukerforløpet• organisering og samhandling mellom aktørene i pasient/brukerforløpet• yrkesutøvelse og arbeidsverktøy• kommunikasjon og veiledning	90 timer 7 studiepoeng 60 timer lærerstyrt undervisning / 30 timer veiledning 2 gruppearbeid som går over flere samlinger, individuell loggskrivning og innlevering av refleksjonsnotat etter hver samling. Egenstudier beregnes til fem-seks (5-6) timer pr. uke Eksamen etter endt emne, vurderes med karakter Obligatorisk tilstedeværelse er 75 %

<p>Emne 5 Fordypningsarbeid/hovedprosjekt</p> <ul style="list-style-type: none"> • prosjektstyring • aktuelt IKT-verktøy • veiledning 	<p>18 timer 9 studiepoeng</p> <p>12 timer lærerstyrt undervisning / 6 timer veiledning (felles)</p> <p>Emne 5 beregnes til sju (7) uker hvor fordypningsarbeidet/hovedprosjektet skal utarbeides.</p> <p>Obligatorisk veiledning på fordypningsoppgaven/hovedprosjektet beregnes til tre (3) timer pr. student</p> <p>Det skriftlige arbeidet vurderes med karakter. Er oppgaven vurdert til bestått, skal studenten presentere oppgaven muntlig for faglærer og ekstern sensor. Det skriftlige og muntlige arbeidet vurderes med samlet karakter.</p>
<p>Praksis</p>	<p>Tilsammen 10 uker à 35.5 timer 15 studiepoeng</p> <p>I løpet av praksis inngår det halvveisvurdering og sluttvurdering som blir vurdert til bestått/ikke bestått.</p> <p>Individuell praksisoppgave leveres etter praksis, vurderes til bestått/ikke bestått.</p> <p>Studenten må ha 90 % tilstedeværelse i praksis</p>

Utdanningen Miljøarbeid innen rus gir samlet 60 studiepoeng

Kapittel 6 Arbeidsformer

Følgende undervisnings- og arbeidsmetoder er valgt:

- Gruppearbeid
- Prosjektarbeid med tverrfaglig fokus (PBL)
- Praksisorientert undervisning
- Praksisopplæring (veiledet praksis)
- Lærerstyrt undervisning
- Individuelle arbeidsoppgaver
- Presentasjoner (rollespill, fremlegg i gruppe og individuelt)
- Digital arbeidsmappe
- IKT (nettstøttet læring)
- Refleksjonsnotater (logg)
- Veiledning i forhold til arbeidskrav og praksis

6.1 Problembasert læring

PBL stimulerer studenten til egen aktivitet, refleksjon rundt faglige temaer og samarbeid med medstudenter. Gruppene arbeider med aktuelle temaer og legger frem sitt resultat for medstudenter og faglærer. Det vil være opp til gruppen å velge presentasjonsform som er egnet for det aktuelle temaet.

6.2 Presentasjoner

Rollespill er en form for presentasjon som kan brukes ved at studentene selv må utforme og skape roller underveis; en type rollespill som kan anvendes er i kombinasjon med ferdighetstrening – er øvelse i kommunikasjonsferdigheter. Fremlegg med bruk av Power Point for medstudenter og faglærer, i gruppe, eller individuelt gir studentene trening i å formidle kunnskap til andre, som for eksempel kolleger, lærlinger osv. ved senere anledninger.

6.3 IKT

Å beherske IKT er viktig for gjennomføringen av studiet. Ved Folkeuniversitetets Fagskole benyttes Moodle som er en digital læringsplattform. Denne plattformen er et web-basert system for kommunikasjon og fleksibel læring. I emne 1 står opplæring i IKT sentralt, og studentene vil få grunnleggende opplæring i den valgte læringsplattformen. Dette vil danne grunnlaget for den videre bruken av IKT gjennom hele studiet.

6.4 Arbeidsmappe

Arbeidsmappe er en systematisk samling av alle arbeider som til sammen gir et inntrykk av studentens læring og utvikling gjennom studiet ved at student og lærer går gjennom innholdet av arbeidsmappen to ganger i løpet av hvert emne. Studenten samler sine arbeider med studiekraft i sin personlige, digitale, mappe.

Dette gjelder;

- individuelle oppgaver
- gruppeoppgaver
- refleksjonsnotater fra samlingene i modul 2, 3 og 4.
- praksisoppgave

6.5 Veiledning

Studentene vil gjennom hele utdanningen få veiledning av faglærer på individuelle oppgaver og gruppeoppgaver. Det kan også avtales veiledning med faglærer utenom den ordinære skoletiden.

I emne 5 skal studenten gjennomføre en fordypningsoppgave/ hovedprosjekt. Gjennom denne prosessen skal studenten møte til tre (3) obligatoriske veiledninger.

Praksis er en obligatorisk del av studiet og en viktig metode for å oppnå fagskoleutdanningens læringsutbytte. Veiledning i praksis er en forutsetning for at studenten skal nå sine mål i praksisperioden. Formalisert veiledning og selvrefleksjon over tid bidrar til å bevisstgjøre studenten på egen faglig utvikling og kompetanse i sitt arbeid med denne brukergruppen.

Kravet til veileder på praksisplassen er at vedkommende må ha tilsvarende eller høyere utdanning. Faglærer vil også besøke studenten to ganger i løpet av praksis, dette for å følge opp at studenten får den veiledningen han/hun har krav på.

6.6 Aktiv gjennom læringsprosessen

Et viktig pedagogisk prinsipp gjennom hele studiet er at studentene har ansvar for egen progresjon gjennom utdanningen. Det innebærer at studenten selv er aktiv og må oppsøke læringssituasjoner og læringsarenaer. Fagskolens rolle blir i større grad å tilrettelegge for læring og veilede studenten i læringsprosessen. Ansvar for egen progresjon stiller store krav til studenten om bevissthet i forhold til læreprosesser og egne læringsbehov. Det er ikke det samme som selvstudium, men ansvar for egen progresjon i utdanningen som pedagogisk prinsipp innebærer i større grad aktiv samhandling med andre i læringsmiljøet for å kunne hente ut og nyttiggjøre seg læringspotensialet.

Kapittel 7 Arbeidskrav, eksamen, vurderings- og evalueringsordninger

Arbeidskravene og eksamenene vil gi studenten et godt grunnlag for å tilegne seg faglige kunnskaper, utvise selvstendighet og ansvarlighet i arbeidsprosessen samt å få mulighet til å vise kunnskapsnivå og hvordan dette anvendes ved eksamen. Gjennom utdanningen forventes en progresjon i studentens læringsutbytte, og at arbeidskravene bidrar i riktig retning. Arbeidskravene er obligatoriske og fordeles jevnt utover i utdanningen.

Arbeidskrav	Når?	Gruppe eller individuell?	Kommentarer
Refleksjonsnotat	Leveres etter nærmere avtale underveis i hver emne	Individuelt	
Gruppeoppgaver	En oppgave per emne.	I gruppe Det leveres individuelle refleksjonsnotater	I emner som har mer enn 6 samlinger kan det vurderes å ha 2-3 oppgaver av mindre omfang.
Eksamen emne 1-4	Etter hvert emne	Tverrfaglig Individuell eksamen eller gruppeeksamen	Eksamensform velges ut fra fagets egenart og emne. Det velges mellom følgende eksamensformer: <ul style="list-style-type: none"> • tverrfaglig skoleeksamen, varighet 4 timer • hjemmeeksamen, varighet 2 1/2 dag • muntlig, tverrfaglig eksamen med presentasjon av oppgaven med muntlig fremføring og bruk av power point
Fordypningsoppgave (avsluttende eksamen)	Hovedprosjekt i emne 5, grunnlag for muntlig eksamen	I gruppe på maks 3 eller individuelt. Individuell muntlig eksamen	
Praksisoppgave	Leveres etter gjennomført praksis	Individuell	For å få bestått praksis må studenten ha fremmøte på minimum 90 % i praksis og godkjent praksisoppgave.

Studentveilederen har utfyllende forklaring av de forskjellige arbeidskravene og eksamener.

7.1 Obligatoriske arbeidskrav

Gjennom utdanningen vil studenten bli presentert for ulike obligatoriske arbeidskrav. Arbeidskravene skal gi studenten mulighet til å arbeide med fagstoffet, lære seg å reflektere over egen yrkesutøvelse samt tilegne seg samhandlingskompetanse. Vi har valgt følgende obligatoriske arbeidskrav:

- Refleksjonsnotat per tema
- Gruppeoppgaver med fremlegg i hvert emne (det leveres i tillegg individuelle refleksjonsnotater). I større emner kan det gis en individuell oppgave i tillegg.

Det settes frister for levering av notater og oppgaver. Alle notater og oppgaver leveres på den digitale læringsplattformen og godkjennes av lærer. Leveringsfrister er et bidrag til å hjelpe studenten med å opprettholde studieprogresjonen. På denne måten vil det samtidig vise om studenten er strukturert i læringsprosessen.

7.2 Eksamen

Etter hvert emne (1-4) avholdes en tverrfaglig eksamen. Eksamen skal gi studenten en mulighet til å vise i hvilken grad kunnskapene er tilegnet og hvordan disse anvendes i forhold til egen yrkesrolle. Eksamensformene som benyttes er forskjellige og velges ut i fra fagets egenart og emnets innhold. Følgende eksamensformer benyttes:

- Tverrfaglig skoleeksamen, varighet 4 timer
- Tverrfaglig hjemmeeksamen, varighet 2 ½ dag
- Tverrfaglig, muntlig eksamen med presentasjon av oppgave med bruk av digitalt verktøy (power point). Denne eksamensformen kan være individuell eller i gruppe.

Eksamen i emne 1-4 er tverrfaglige og praktisk rettede og tar opp temaer fra emnet. Vi har valgt eksamensformer som gir studenten mulighet til å vise sin faglige og kunnskap gjennom både skriftlige og muntlige metoder. Av erfaring vet vi at studenten har ulike formidlingsevner. Ved å benytte forskjellige eksamensformer gjennom utdanningen vil den enkelte student få en mulighet til å vise sitt faglige nivå med forskjellige typer eksamensform.

Som student er man automatisk oppmeldt til eksamen i hvert emne. Det kan søkes om utsettelse eller om særskilt tilrettelegning ved fremleggelse av dokumentasjon fra sakkyndig. Ved stryk er det mulig og kontere to ganger. Samtlige eksamensbesvarelser vurderes av to sensorer.

Beskrivelse av eksamen i emne 5 er nærmere omtalt i kap. 8.5

7.3 Vurdering

Vi har valgt vurderingsformer som vil gi både studenten og faglærer et grunnlag til å vurdere i hvilken grad studenten viser sitt faglige kunnskapsnivå og hvordan kunnskapen anvendes. Vurderingsformene viser også grad av selvstendighet og ansvarlighet i arbeidsprosessen.

Vurdering av studentens faglige prestasjoner i refleksjonsnotater, gruppearbeider og eksamener har til hensikt å gi en beskrivelse av studentens oppnådde læringsutbytte for hvert enkelt emne (1-4), og gi informasjon underveis i utdanningen som utgangspunkt for videre læring og forbedring. Etter emne 5 vurderes læringsutbytte etter endt utdanning.

7.3.1 Vurdering av arbeidskrav og eksamen i emnene 1 – 2 – 3 - 4

Studenten skal gjennomføre et gruppearbeid i hvert emne. Arbeidene vil bli avsluttet med fremlegg og egenrefleksjoner, i tillegg til innlevering av refleksjonsnotat på læringsplattformen. Oppgaver og refleksjonsnotater vil bli vurdert til bestått/ikke bestått. Studenten samler alle skriftlige arbeider i egen digital arbeidsmappe.

Temaer fra emnene inngår i en avsluttende tverrfaglig eksamensoppgave som vurderes med gradert karakter. Dersom alle oppgaver er vurdert til bestått kan skolen utstede kompetansebevis.

Vurdering av eksamen skjer av to sensorer. Studentens oppnådde læringsutbytte i emnet som avsluttes, samt aktuelle tema som er naturlig å ta med i besvarelsene fra de foregående emner, legger grunnlag for karakter.

Det er utarbeidet Studentveileder der det fremkommer egne kriterier for oppgaveskriving og eksamener.

7.3.2 Vurdering i Emne 5

Hovedprosjektet/fordypningsoppgaven utgjør i hovedsak den skriftlige delen av eksamen. I tillegg kommer en individuell muntlig høring, med utgangspunkt i fordypningsoppgaven. Studentene har i forkant blitt gjort kjent med sensuren (gradert karakter) for skriftlig del, og får kun gjennomføre den muntlige delen dersom skriftlig del er bestått. Det settes en samlet eksamenskarakter for muntlig og skriftlig del.

Tema for fordypningsoppgaven skal være praksisrettet og konkret, være knyttet til gjennomgått praksis, og ett eller flere temaer i utdanningens emner. Studenten skal gjennom fordypningsarbeidet bruke teori og erfaringer fra praksis. Fordypningsoppgaven gjennomføres individuelt eller i gruppe på maks 3 studenter. Innen fastsatt tidspunkt må studenten/studentene ha levert forslag til problemstilling. Denne skal inneholde: foreløpig problemstilling med begrunnelse og litteraturoversikt samt fremtidsplan. Folkeuniversitetets Fagskole har utarbeidet kriterier for fordypningsoppgaven/hovedprosjektet. Disse kriteriene inneholder både hva oppgaven skal inneholde, hva som forventes osv. Disse kriteriene blir studentene gjort kjent med ved oppstart av emne 5.

Fordypningsoppgaven oversendes ekstern sensor og faglærer for vurdering. Når fordypningsoppgaven er vurdert til bestått skal den presenteres muntlig for ekstern sensor og faglærer på eksamensdagen. Studenten skal individuelt forsvare den muntlige oppgavens innhold knyttet opp til fagskoleutdanningens læringsutbytte etter endt utdanning, fordypningstema knyttet til den selvvalgte litteraturen og praksis. Den skriftlige oppgaven og muntlig eksamen vurderes med gradert karakter.

7.3.3 Vurdering av praksis

Folkeuniversitetets Fagskole praktiserer både halvveisvurdering, og sluttvurdering av studentene når de er i ute i praksis. Studenten skal også levere en praksisoppgave på bakgrunn av logg og egne refleksjoner som er gjort gjennom praksisperioden. Både halvevaluering, sluttevalueringen og praksisoppgaven skal knyttes til egne arbeidsmål for praksis og studentens læringsutbytte. Dette vurderes til bestått/ikke bestått. Resultatet av vurderingen av praksis og praksisoppgaven vil komme frem på vitnemålet.

Kriterier for å få praksisperioden vurdert til bestått er:

- fremmøte på minimum 90 %
- studenten må møte til oppsatt veiledning
- praksis er vurdert til bestått, vurdert opp mot læringsutbyttebeskrivelsene og egne mål for praksis
- praksisoppgaven er vurdert til bestått

Studenten skal varsles så tidlig som mulig både skriftlig og muntlig hvis det er fare for «ikke bestått» i praksis. Veileder skal gi beskjed til Folkeuniversitetets Fagskole ved faglærer så tidlig som mulig. Studenten blir innkalt til ekstraordinær veiledningssamtale og vil få mulighet til å rette opp evt. mangler hvis dette er forsvarlig. Dersom det viser seg at studenten ikke klarer å rette opp evt. mangler og praksis vurderes til ikke bestått, vil veileder redegjøre for dette i siste avsluttende veiledningssamtale. Folkeuniversitetets Fagskole vil bli orientert. Det er faglærer, i samarbeid med studentens veileder i praksis, som avgjør om praksis skal vurderes til bestått/ikke bestått.

7.3.4 Spesielle forhold som kan påvirke vurderingen

Folkeuniversitetets Fagskole fører fremmøteprotokoll, dvs. at det er obligatorisk fremmøte til undervisningen og til deltakelse i gruppesamlingene og praksis. Studenter med for mye fravær vil bli varslet.

Av erfaring vet vi at vi nesten hvert skoleår har studenter med spesielle helsemessige problemer, funksjonshemninger eller omsorgsoppgaver i familien. Dette innebærer at enkelte studenter i perioder kan ha problemer med å delta i undervisningen. Disse vil i slike perioder få anledning til personlig studieavtale, der studentens studieaktivitet reguleres for gjeldende periode. En slik avtale vil omfatte hvordan/i hvilken grad studieperioden skal avsluttes med innlevering av oppgave som grunnlag for vurdering.

7.3.5 Vitnemål

Det er grunnlag for Folkeuniversitetets Fagskole å utstede vitnemål når studenten har bestått alle obligatoriske arbeider, eksamen i emne 1- 5, og emne 6, praksis og praksisoppgave. På vitnemålet påføres alle karakterene fra de 4 emneeksamenene, en samlet karakter for emne 5, og bestått på emne 6, praksis og praksisoppgave.

Det kan utstedes kompetansebevis per emne på forespørsel.

7.3.6 Karakterskala

Folkeuniversitetets Fagskole benytter følgende karakterskalaer i samsvar med internasjonale karakterstandarder (ECTS-skala – European Credit Transfer System).

Karakterbeskrivelse

A Fremragende	Fremragende prestasjon som klarert utmerker seg. Svært godt kunnskaps- og ferdighetsnivå. Viser stor grad av selvstendighet og refleksjon
B Meget godt	Prestasjon som viser meget godt kunnskaps- ferdighetsnivå. Viser tydelig evne til selvstendighet og refleksjon
C God	Prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Har et godt kunnskaps- og ferdighetsnivå. Viser i noen grad evne til selvstendighet og refleksjon.
D Nokså god	Prestasjon med en del vesentlige mangler, som viser begrenset kunnskaps- og ferdighetsnivå. Viser begrenset evne til selvstendighet og refleksjon.
E Tilstrekkelig	Prestasjon som tilfredsstillende minimumskravene til kunnskaps- og ferdighetsnivå, men heller ikke mer. Viser i liten grad evne til selvstendighet og refleksjon.
F Ikke bestått	Prestasjonen tilfredsstillende ikke minimumskravene.

Denne skalaen blir benyttet ved teorieksamenene i emnene 1, 2, 3 og 4 samt ved vurdering av hovedprosjektet i emne 5.

7.4 Evalueringsordningene

Evalueringsordningene er i samsvar med Folkeuniversitetets Fagskoles godkjente kvalitetssikringssystem. Studenter, lærere, sensorer, eksterne, praksisbedrifter og ledelsen deltar i evalueringsarbeidet. Studentrettigheter, innsatsfaktorer, undervisning, læringsmiljø, yrkesrelevants, resultater, gjennomstrømning, administrasjon og omdømme er områder som blir evaluert. Hvert evalueringsområde har eget mål. Studentene deltar i underveisevaluering og sluttevaluering. Til hvert utdanningstilbud blir det opprettet et klasseråd og en representant som deltar i fagskolens studentutvalg. Evalueringsarbeidet ledes av rektor.

7.4.1 Underveisevaluering

Underveis i fagskoleutdanningen deltar studentene i individuelle evalueringer etter emne 1 og emne 3. Innsatskvalitet, undervisning og læringsmiljø inngår i kvalitetsevalueringen. Som et ledd i underveisevalueringen inngår også referater fra møter i studentutvalget.

7.4.2 Sluttevaluering

Etter endt fagskoleutdanning deltar studentene i en individuell sluttevaluering. I tillegg til områder som er nevnt, vil det bli gjennomført underveisevalueringer hvor studentene blir spurt i forhold til utdanningens yrkesrelevants. Ett år etter endt fagskoleutdanning får studentene igjen mulighet til å evaluere utdanningens yrkesrelevants, samt områder som eventuelle endringer av arbeidsoppgaver eller økt lønn. Folkeuniversitetets Fagskole sitt omdømme er også eget område i sluttevalueringen, og i evalueringen ett år etter endt fagskoleutdanning.

Kapittel 8 Læreplan og læringsutbytttemål

8.1 Emne 1 Felles grunnlag for fagskoleutdanninger i helse- og oppvekstfag

Læringsutbytte

Kunnskap
<ul style="list-style-type: none">• har kunnskap om helse- og sosialfagenes historie og utvikling• har kunnskap til aktuelle begreper innen helse- og sosialfagene• har kunnskap om relevante kommunikasjonstekniker• har kunnskaper om samarbeidsformer og andre faggruppers kompetanse i konkrete samarbeidssituasjoner• har innsikt i sentrale problemstillinger sett fra brukers-, helse- og sosialpersonells- og samfunnsperspektiv• har innsikt i velferdssamfunnets moralske og filosofiske fundament, som et system basert på solidaritet og fellesskap• har innsikt i sentrale yrkesfaglige problemstillinger i et samfunn med helse- og sosial ulikhet og kulturelt mangfold• har innsikt i aktuelt lovverk innen helse og omsorgssektoren
Ferdigheter
<ul style="list-style-type: none">• kan anvende IKT bevisst og kritisk i sin yrkesutøvelse innen helsevesenet• tar utgangspunkt i brukerens behov, planlegge å organisere tiltak i samarbeid med de mennesker det gjelder• kan samarbeide med og anvende relevante kunnskapsteknikker i møte med bruker, pårørende og kollegaer• kan anvende aktuelt lovverk og yrkesetiske retningslinjer i sin yrkesutøvelse
Generell kompetanse
<ul style="list-style-type: none">• kan reflektere over arbeidsmiljøets betydning i forhold til helse og kvalitetsutvikling av egen fagutøvelse• har forståelse for hvordan psykososiale forhold påvirker motivasjon og arbeidsevne• kan reflektere over og begrunne sin virksomhet i forhold til overordnede faglig og etiske perspektiver

8.1.1 Arbeidsformer og metoder

Sentrale tema:

- Studieteknikk
- Prosjekt- og utviklingsarbeid
- Teori og erfaringsbasert kunnskapsbygging
- Refleksjon og refleksjonsmodeller
- Aktiv læring
- Informasjonsteknologi

8.1.2 Helse- og sosialfagene i samfunnet

Sentrale tema:

- Helse- og sosialfagenes historie og utvikling
- Teorier og begreper innen helse- og sosialfagene
- Aktuelle verdier og normer i samfunnet og i helse- og sosialfagene, hvordan de henger sammen og styrer praktisk handling

8.1.3 Etikk

Sentrale tema:

- Menneskesyn og menneskeforståelse
- Verdier og verdioppfatninger, livssyn
- Etikk og moral, etiske dilemmaer
- Etisk refleksjon og refleksjonsmodeller
- Menneskerettighetene
- Samfunnsmessige perspektiv og utfordringer i helse- og sosialsektoren sett i forhold til verdier og normer
- Yrkesetikk
- Taushetspliktens etiske sider
- Makt, tvang og kontroll

8.1.4 Kommunikasjon og samhandling

Sentrale tema:

- Kommunikasjonsteori
- Konflikthåndtering
- Tverrkulturell samhandling
- Samhandling i smågrupper og i organisasjoner
- Kommunikasjon i ett hjelperperspektiv
- Relasjonskompetanse
- Veiledningsteori og veiledning

8.1.5 Stats- og kommunalkunnskap, helse og sosialpolitikk

Sentrale tema:

- Samfunnets og velferdsstatens utvikling, helse- og sosialpolitiske prioriteringer
- Levekår og folkehelse
- Lovverket som regulerer helse- og sosialsektorens virkefelt
- Helse- og sosialsektoren på kommunalt, regionalt og statlig nivå
- Offentlig og privat ansvar og omsorg
- Profesjonalisering i helse- og sosialsektoren
- Økonomi og finansiering
- Kvalitetssikring, internkontroll og kvalitetsutvikling

8.2 Emne 2 Grunnlagstenkning og lovverk innen rusforebyggende arbeid og rusbehandling/miljøarbeid

Læringsutbytte:

Kunnskap
<ul style="list-style-type: none">• har kunnskap om rusproblematikk og tilleggsproblem som kan oppstå• har kunnskap om rusmidler, skadevirkninger og ulike behandlingsformer• har kunnskap om barn og ungdom i ulike rusforebyggende tiltak• har kunnskap om aktuelt lovverk og forskrifter• har forståelse for historien og levekår, samt innsikt i rettigheter for personer med rusrelaterte lidelser
Ferdigheter
<ul style="list-style-type: none">• kan samarbeide med mennesker med rusproblemer og deres pårørende• kan samarbeide i tverrfaglige team innen rusomsorgen
Generell kompetanse
<ul style="list-style-type: none">• kan se pasient/brukers livssituasjon ut fra et individuelt, samfunnsmessig og kulturelt perspektiv

8.2.1 Rusomsorg

Sentrale temaer:

- Rusomsorgens historikk
- Organisering av kommunale, frivillige og statlige tjenester med tanke på hjelp til mennesker med rusproblemer
- Helsearbeiderens arbeidsmåter i rusomsorgen sett i et tverrfaglig perspektiv
- Aktuelle lover og forskrifter
- Rusmisbrukere – ulike brukergrupper
- Rusens funksjon/forklaringsmodeller
- Forholdet helse og mestringsevne

8.2.3 Rusmidler, forebygging, bruk og skader

Sentrale temaer:

- Barn, ungdom, barnevern
- Forebyggende arbeid – primær, sekundær og tertiær forebygging
- Livsløpsperspektiv, debutalder
- Problematferd, mobbing, vold og kriminalitet
- Betydning av trygge lærings- og oppvekstmiljø
- Kommunikasjon med barn og ungdom
- Mestringsstrategier

8.3 Emne 3 Teorier og arbeidsmåter innen miljøarbeid

Læringsutbytte:

Kunnskap
<ul style="list-style-type: none">• har kunnskap om helsearbeiderens ansvars- og funksjonsområde i rusomsorgen, i og utenfor institusjon• har kunnskap om rusproblemer og relaterte tilstander• har kunnskap om hvordan pasienten/brukers livskvalitet kan forbedres ved å fokusere på pasient/brukers samhandling med andre mennesker; pårørende, kollegaer, venner og det nettverk et lokalsamfunn utgjør• har kunnskap om barn og ungdom i rusforebyggende tiltak• har kunnskap om hva miljøarbeid innen rus omhandler, og om aktuelle begreper knyttet til fagfeltet• har innsikt i ulike kartleggingsverktøy og hjelpemidler som brukes innen rusomsorgen• har kunnskap om hvordan rusmisbruk påvirker nære relasjoner• har kunnskap om brukermedvirkning og mestringsstrategier
Ferdigheter
<ul style="list-style-type: none">• kan veilede og tilrettelegge for opplevelse av mestring og livskvalitet• kan kommunisere og samhandle profesjonelt med brukere og aktuelle samarbeidspartnere• kan anvende teoretisk kunnskap og delta aktivt med innspill i daglig målrettet miljøarbeid for personer med rusrelaterte lidelser• kan kartlegge og identifisere faglige problemstillinger og behov for tiltak i forhold til rusrelaterte lidelser
Generell kompetanse
<ul style="list-style-type: none">• Kan utføre sitt arbeid etter gjeldene prosedyrer i møte med brukere med rusrelaterte lidelser med respekt og empati, og kan utføre helhetlig omsorg rundt hver enkelt bruker i samarbeid med brukeren, deres pårørende og andre fagpersoner for å ivareta brukerens behov.• Kan bygge relasjoner med fagfeller innen fagfeltet miljøarbeid innen rus, pårørende og andre det er aktuelt å samarbeide med• Kan bidra faglig i tverrfaglig samarbeid, og er løsningsorientert i sin yrkesutøvelse

8.3.1 Behandlings og omsorgsmodeller, veiledningsteorier

Sentrale temaer

- Brukerperspektivet
- Pårørende som ressurs
- Ulike tilnæringsmetoder
- Helsearbeiderens yrkesrolle
- Miljøarbeid – et tverrfaglig samarbeid

8.3.2 Rusproblemer og relaterte tilstander

Sentrale tema

- Kulturforskjeller
- Møte med mennesker med aggresjons- og voldsproblematikk
- Mennesker med psykisk utviklingshemning og psykiske lidelser
- Kriser – lidelser
- Somatiske tilleggsproblemer

8.3.3 Relasjonskompetanse

Sentrale tema

- relasjonskompetanse knyttet til pasient/bruker og dennes nettverk
- bevisstgjøring av yrkesutøvelse i forhold til nærhet – distanse
- egen rolle i samhandling med pasient/bruker
- sympati – empati
- relasjon i forhold til makt – avmakt
- metode for å utvikle gode relasjoner

8.3.4 Brukermedvirkning

Sentrale tema

- Samtale som metode
Brukermedvirkning
- Roller i tiltak for rusmisbrukere
- Rettssikkerhet, tvang og lovverk
- Individuell plan
- Avtalestyring

8.3.5 Psykososialt arbeid

Sentrale tema

- Samarbeid og teamarbeid
- Livskvalitet og det sosiale nettverk
- Fritid og livsstil
- Utdanning, kompetanse og arbeid
- Organisasjoner for pasient/bruker og pårørende
- Sosial trening

8.4 Emne 4 Organisering og ledelse

Læringsutbytte

Kunnskap
<ul style="list-style-type: none">• har kunnskap om aktuelle lover og forskrifter som regulerer helse- og omsorgsektoren og spesielt for rusomsorgen• har kjennskap til aktuelle frivillige organisasjoner• har kjennskap til de forskjellige institusjonsbaserte tjenester som tilbys til personer med rusrelaterte lidelser, både innenfor det kommunale og innenfor spesialhelsetjenesten• har innsikt til tverrfaglig samordning av tjenester som gjelder personer med rusrelaterte lidelser og deres pårørende• har innsikt om 1. og 2. linje tjenesten• har kunnskap om statlige føringer og krav til yrkesutøvelsen• har kunnskap om hva faglig forsvarlig og omsorgsfull helsehjelp innebærer, og kan utføre dette innenfor eget fagfelt• har kunnskap om omstilling og nydanning av yrkesroller og arbeidsmåter• har kjennskap om metoder for ledelse og veiledning av mindre arbeidsgrupper, kollegaer og lærlinger• Ha kjennskap til velferdsteknologi og hvordan dette kan anvendes som et supplerende tiltak hos brukere av tjenestetilbudene
Ferdigheter
<ul style="list-style-type: none">• kan anvende teoretisk kunnskap om pårørendes rettigheter i forhold til omsorg i hjemmet, og kan informere om dette og veilede i søknadsprosesser• kan lede mindre arbeidsgrupper og enheter• kan veilede og undervise enkeltpersoner og grupper om temaer innenfor eget fagfelt• kan anvende faglig kunnskap om ulike veiledningsmetoder og kan anvende disse i praksis i samhandling med pasient/bruker, pårørende, kollegaer, lærlinger og studenter• kan vise kreativitet og kan ta stilling til yrkesetiske problemstillinger og kunne anvende etiske prinsipper i sin vurdering av valg og handlinger• Kan anvende velferdsteknologi som supplerende tiltak og se både de positive, negative og etiske aspekter der dette innføres
Generell kompetanse
<ul style="list-style-type: none">• er bevisst egne holdninger i møte med etiske dilemmaer knyttet til arbeid i andres hjem• har forståelse for hvordan kommunikasjon virker i møte med personer med rusrelaterte lidelser• har forståelse for hvordan egen verbal og nonverbal kommunikasjon påvirker samhandlingen med kollegaer og andre ansatte i det daglige arbeidet

8.4.1 Aktører i pasient/brukerforløpet

Sentrale tema

- familieomsorg
- hjemmebaserte tjenester
- institusjonsbaserte og psykiatrisk spesialhelsetjeneste og rusakutt
- rusomsorg som tilbys innen det kommunale og private
- frivillige organisasjoner
- AKAN

4.2 Organisering og samhandling mellom aktørene i rusomsorgen

Sentrale tema

- ledelse av mindre arbeidsgrupper
- samarbeid mellom 1. og 2. linjetjenesten
- samarbeid med frivillige organisasjoner
- tverrfaglig samarbeid

8.4.3 Yrkesutøvelse og arbeidsverktøy

Sentrale tema

- yrkesrolle og identitet
- relasjonskompetanse og gruppeprosesser
- kulturmangfold og yrkesutøvelse
- arbeidskultur, kreativitet og endringsvilje
- e-helse og velferdsteknologi

8.4.4 Kommunikasjon og veiledning

Sentrale tema

- veiledningskompetanse
- dialogisk kompetanse
- kompetanseutvikling - innhente – vite hvor en finner – og kunne nytte informasjon
- metoder for faglig veiledning i det daglige arbeidet
- etisk refleksjon

8.5 Emne 5 Fordypningsarbeid/hovedprosjekt

Studenten gjennomfører i dette emne en omfattende fordypningsoppgave som avsluttes med en muntlig individuell gjennomgang av oppgaven på eksamensdagen. Tema for fordypningsoppgaven skal være praksisrettet og konkret, være knyttet til gjennomgått praksis, og ett eller flere temaer fra utdanningens emner. Studenten skal gjennom fordypningsarbeidet bruke teori og erfaringer fra praksis. Fordypningsoppgaven gjennomføres individuelt eller i gruppe på maks 3 studenter.

I forbindelse med oppstart av emne 5 får studentene informasjon om fordypningsarbeidet de skal gjennom, og Folkeuniversitetets Fagskole har som mål å gi studentene en felles innføring og forståelse av prosessen med oppgaveskrivingen.

Innen fastsatt tidspunkt må studenten/studentene ha levert forslag til problemstilling. Denne skal inneholde: foreløpig problemstilling med begrunnelse og litteraturoversikt samt fremtidsplan. Gjennom emne 5 skal studenten utvikle sin evne til å anvende kunnskap og forståelse fra de ulike emnene, fagspesifikke teorier og arbeidsmåter, personlige yrkes- og livserfaringer og personlig kompetanse i samspill med pasient/bruker, pårørende og system.

Det er utarbeidet kriterier for fordypningsoppgaven/hovedprosjektet. Disse kriteriene viser hva oppgaven skal inneholde, hva som forventes osv. Kriteriene blir gjort kjent og gjennomgått ved oppstart av emne 5.

8.5.1 Læringsutbytte i emne 5

Kunnskap
<ul style="list-style-type: none">• kan anvende relevant IKT-verktøy• har innhentet, vurdert og bearbeidet teoretisk kunnskap• kan drøfte sammenhengen mellom teoretisk kunnskap og praksis
Ferdigheter
<ul style="list-style-type: none">• kan planlegge og presentere en presentasjon av det skriftlige prosjektarbeidet• kan reflektere over hvordan teoretisk kunnskap og erfaringer fra praksis henger sammen
Generell kompetanse
<ul style="list-style-type: none">• kan reflektere ved å bruke både teoretisk kunnskap og erfaringer fra praksis

Sentrale tema

- Prosjektstyring
- Aktuelt IKT- verktøy
- Veiledning

8.6 Emne 6 Praksis

8.6.1 Overordnede mål for praksis

Målet for utdanning innen Miljøarbeid innen rus er å øke kvaliteten innen dette fagfeltet ved å bedre yrkesutøverens analytiske kompetanse, læringskompetanse, yrkesetiske kompetanse samt praktisk kompetanse. Fagskoleutdanningen fører ikke til et nytt yrke eller ny autorisasjon. Etter endt utdanning skal fortsatt yrkesutøveren holde seg innen sitt faglige kompetanseområde og ikke overskride sine faglige kvalifikasjoner. Karrieremessig kan likevel utdanningen innebære tilbud om ny stilling eller endring av arbeidsoppgaver.

For å kunne starte praksisperioden må studenten ha bestått alle obligatoriske arbeider og eksamen på emne 1.

Praksisstedet som blir valgt skal ha stor grad av ansatte med autorisert helsepersonell, helst med fagskoleutdanning innen fagfeltet, eller hjelpepleier/omsorgsarbeider/helsefagarbeider med lang arbeidserfaring innen aktuelle fagfelt, eller høyere utdanning, dette for å sikre studentens faglige utvikling.

8.6.2 Læringsutbyttebeskrivelser for praksis

Praksis skal gjennomføres i perioden fra emne 2 til emne 5. Omfanget beregnes til 10 uker à 35,5 timer. Fravær må ikke overskride 10 %.

Nedenfor følger en oversikt over hvilket læringsutbytte studenten forventes å ha etter praksisperiodene, og som studenten skal legge til grunn for å lage egne mål for praksis.

Ferdigheter
<ul style="list-style-type: none">• kan anvende teoretisk kunnskap på praktiske og teoretiske problemstillinger i møte med rusavhengige• kan anvende relevante hjelpemidler, planer og aktuelle kommunikasjonsteknikker i møte med pasient/bruker• kan finne, vurdere, bruke og henvise til informasjon og fagstoff som er relevant for å løse problemstillinger innen fagfeltet miljøarbeid innen rus• kan kartlegge en situasjon som oppstår og identifisere faglige problemstillinger og aktuelle behov og iverksette relevante tiltak for denne pasientgruppen• kan reflektere over egen faglig utøvelse innen fagfeltet og justere denne under veiledning• kan anvende teoretisk kunnskap i praksis om § 4 A i pasient- og brukerrettighetsloven, med særlig fokus på selvbestemmelse, samtykkekompetanse og tillitsvekkende tiltak• kan anvende teoretisk kunnskap om kapittel 10 i helse- og omsorgstjenesteloven, tvangstiltak overfor rusmiddelavhengige• kan møte og samarbeide med pårørende til personer med rusproblemer
Generell kompetanse
<ul style="list-style-type: none">• har forståelse for hvilke konsekvenser den organisasjonsmessige sammenhengen har for eksempelvis samarbeid, beslutningsmyndighet og tilgjengelighet for bruker.• kunne utøve etisk forsvarlig praksis og ta initiativ til drøfting av etiske problemstillinger• kan utføre målrettet miljøarbeid i arbeid med personer som er rusavhengige• kan samarbeide med bruker, pårørende og andre fagpersoner for å ivareta brukervedvirkning og mestring, som bidrar til meningsfull og individuelt tilpasset aktivitet og deltagelse• kan bidra faglig i tverrfaglig samarbeid, og er løsningsorientert og kreativ i sin yrkesutøvelse• kan ivareta daglig ledelse av mindre arbeidsgrupper og enheter, og kan undervise enkeltpersoner og grupper om temaer innenfor eget fagområde, og kan veilede i bruk av aktuelle verktøy og metoder knyttet til fagfeltet.

Studenten skal i tillegg utvikle egne mål for praksisperioden med utgangspunkt i utdanningens læringsutbytttemål. Målene er tenkt som hjelp til å strukturere praksisperioden. Studenten anbefales å skrive loggbok underveis. Studenten har et selvstendig ansvar for å ta opp eventuelle problemer underveis, primært med praksisveilederen, sekundært med skolens studieledelse.

Kapittel 9 Pensum

Pensumlisten er et tillegg til studieplanen. Faglærerne ved Folkeuniversitetets Fagskole evaluerer pensumlisten jevnlig, slik at den til enhver tid er hensiktsmessig. Pensumlisten gjøres tilgjengelig for studentene når de har fått studieplass.

Ønskes informasjon om pensumlitteraturen sendes en hevendelse til fagskole@folkeuniversitetet.no